

Ankestyrelsens brev til Ærø Kommune

Tilsynsudtalelse om støtte til et privat færageselskab

28. maj 2021

Ærø Kommune har den 5. juni 2020 bedt Ankestyrelsen om en vejledende udtalelse om kommunens mulighed for at yde tilskud til det private færageselskab ÆrøXpressen A/S.

J.nr. 20-25558

Ærø Kommune har den 28. juli 2020 sendt en supplerende anmodning til Ankestyrelsen om sagen.

Ankestyrelsen
7998 Statsservice

Tel +45 3341 1200

Resumé

Ankestyrelsen vurderer, at Ærø Kommune ikke kan yde støtte til det private færageselskab ÆrøXpressen A/S.

ast@ast.dk
sikkermail@ast.dk

EAN-nr:
57 98 000 35 48 21

Åbningstid:
man-fre kl. 9.00-15.00

Sagens oplysninger

Af Ærø Kommunes henvendelse af 5. juni 2020 fremgår bl.a. følgende:

“Ærø er kendetegnet ved at være en ikke-brofast Ø- kommune. Der er 4 faste sejlruiter til og fra Ærø. Med hjemmel i lov om færgefart (LBK 915 af 27/08/2008 med senere ændringer) driver kommunen 3 ruter som benævnes som Ærøfærgerne (Søby-Fynshav, Søby-Faaborg og Ærøskøbing-Svendborg), mens det private færageselskab ÆrøXpressen A/S driver 1 rute mellem Marstal og Rudkøbing, som er igangsat som privat initiativ. Ærøfærgerne er en del af kommunen på lige fod med andre kommunale aktiviteter, og er således ikke udskilt som et kommunalt selskab.

Der er mellem ÆrøXpressen A/S og Ærø Kommune indgået lejeaftale, hvori færgeleje i Marstal udlejes til ÆrøXpressen A/S, og der er indgået aftale mellem parterne, som sikrer at ÆrøXpressen A/S får andel i tilskud fra staten til nedsættelse af færgepriser jfr. bekendtgørelse om tilskud til nedsættelse af færgetakster for biler, passagerer m.v. til og fra visse øer. Der ydes således ikke kommunalt tilskud til ÆrøXpressen A/S, og ÆrøXpressen A/S drives som et privat aktieselskab på eget initiativ. Kommunen har fuld respekt for det private initiativ om etablering af en privat færgerute, men kommunen køber ikke færgedækning fra det private selskab, da kommunen selv sikrer færgeinfrastruktur til og fra øen, som er en væsentlig samfundsmæssig opgave for et velfungerende helårssamfund på en ikke-brofast ø.

Turismetiltag

For at fremme turismen i en svær tid som følge Covid-19 situationen har Ærø Kommune gennemført forskellige turismetiltag. Et af turismetiltagene er, at cykler kan tages gratis med ved Ærøfærgerne i højsæsonen 2020, og at priser for campingvogne og autocampere ved Ærøfærgerne halveres i højsæsonen på visse "tynde" afgange, så ledig kapacitet udnyttes. Disse tiltag blev vedtaget af kommunens økonomi- og erhvervsudvalg den 14. maj 2020, hvor det blev besluttet at kompensere Ærøfærgerne med halvdelen af den forventede udgift som følge af manglende indtægter for cykler og campingvogne / autocampere, svarende til i alt 136. 706 kr. Det forventes, at turismetiltaget delvist kan finansieres af mersalg ved flere rejsende, mens de 136. 706 kr. finansieres af en pulje, som Kommunalbestyrelsen havde etableret, som skal anvendes til øget markedsføring og øvrige erhvervsfremmetiltag som følge af Covid-19 situationen.

ÆrøXpressen A/S havde dagen før økonomi- og erhvervsudvalgets behandling af turismetiltaget den 13. maj 2020 rettet henvendelse ved mail til Økonomi- og erhvervsudvalgets medlemmer, hvori ÆrøXpressen A/S anmoder om at blive sidestillet med Ærøfærgerne, når der anvendes midler til sænkning af billetpriser mv. Anmodningen omfatter sænkning af priser for cykler og campingvogn, som er beskrevet ovenfor, samt at ÆrøXpressen A/S modtager godtgørelse fra Ærø Kommune til nedsættelse af priser for rejsende med ø-kort på samme måde, som der ydes godtgørelse til Ærøfærgerne.

Ø-kortordningen indebærer, at borgere bosiddende på Ærø kan rejse til nedsat pris med Ærøfærgerne. Der henvises til vedhæftede udtalelse af 9. marts 1995 fra Indenrigsministeriet. Ejere af fritidshuse på Ærø sidestilles efter kommunalbestyrelsens beslutning med bosiddende borgere. Fritidshusejere skal dokumentere ejerskab, og der kan max udstedes 2 ø-kort pr. bolig uanset antallet af ejendomme. Ø-kortordningen, der giver adgang til en nedsat pris ved rejser med Ærøfærgerne, gælder i højsæson (22/6-9/8).

[...]

Økonomi- og Erhvervsudvalget behandlede på sit møde den 14/5-2020 punktet vedrørende "Fremme af Ærøs Turisme". Udvalget besluttede at iværksætte initiativer ift. 1) cykelturisme og 2) campingvogne og autocampere og at kompensere Ærøfærgerne for mistede indtægter for 136.706 kr., som finansieres af puljen for øget markedsføring og øvrige erhvervsfremme tiltag.

[...]

Efter mødets afholdelse har [A] anmodet borgmesteren om at få lovligheden af kompensation til et privat rederi belyst og behandlet på et møde i kommunalbestyrelsen.

Lovligheden af kompensation til et privat rederi blev behandlet ved Kommunalbestyrelsens møde den 27. maj 2020. Til brug for sagens behandling havde kommunaldirektøren udarbejdet et notat om økonomisk støtte til ÆrøXpressen A/S. I notatet vurderer kommunaldirektøren, at Ærø Kommune ikke lovligt uden lovhjemmel kan yde tilskud til ÆrøXpressen A/S, da virksomheden drives på kommercielle vilkår.

[...]

Økonomi- og erhvervsudvalget besluttede ligeledes, at Ankestyrelsen forespørges om, hvorvidt rabatten ved brug af ø-kort kan følge den enkelte rejsende, og indtægtstabt dermed kan kompenseres til også det private selskab ÆrøXpressen A/S, ud fra lignende principper som dem, der anvendes ved fordeling af landevejstilskuddet

Økonomi- og erhvervsudvalget besluttede ligeledes på mødet den 4. juni 2020, at kompensation til Ærøfærgerne på 136. 706 kr. for implementering af turisme tiltag i høj sæson med gratis cykler og rabat for campingvogne mv. på særlige afgangse ændres til, at finansiering sker inden for færgeområdets egen ramme.

Anmodning om en vejledende udtalelse fra Ankestyrelsen

Ærø Kommune anmoder på baggrund af ovenstående om en vejledende udtalelse, som tager stilling til om kommunen lovligt kan yde tilskud til ÆrøXpressen A/S til 1) turismefremme ved godtgørelse for nedsættelse af priser for cykler og campingvogne og 2) nedsættelse af prisen for rejsende med ø-kort. Det ønskes ligeledes vurderet, om det er lovligt for kommunen at subsidiere kommunens færageselskab med midler, der er afsat til at promovere hele øen, uden at sidestille den private operatør, ÆrøXpressen, økonomisk.

I forbindelse med vurderingen af tilskud til ÆrøXpressen A/S til ø-kortordningen forespørges om, hvorvidt rabatten ved brug af ø-kort kan følge den enkelte rejsende, og indtægtstabet dermed kan kompenseres til også det private selskab ÆrøXpressen A/S, ud fra lignende principper som dem, der anvendes ved fordeling af landevejstilskuddet.”

Af Ærø Kommunes medsendte notat af 19. maj 2020 fremgår bl.a. følgende:

”Ærøfærgerne drives af brugerbetaling og offentlige midler og er en del af det skattefinansierede område, mens Ærøxpressen drives af brugerbetaling og tilskud til nedsættelse af færgetakster jfr. § 21b i lov om kommunal udlicensing og generelle tilskud til kommuner.”

Ærø Kommune har den 28. juli 2020 bl.a. oplyst følgende:

”Ø-kortordningen er etableret på Ærø tilbage i 90erne og ordningen bygger ikke på et lovreguleret grundlag, men det er en ordning som ligger inden for rammerne af kommunale tilskud.

[...] om det vil være lovligt at etablere en ordning, hvor ø-kortordningen følger den enkelte rejsende. I en sådan ordning forudsættes det, at færageselskabet kompenseres for prisforskellen fra den normale pris til den billige pris for den rejsende med ø-kort.

Hvis Ærø Kommune kompenserer ÆrøXpressen A/S for prisforskellen for rejsende med ø-kort kan dette betragtes som et tilskud til at nedsætte færgeprisen."

Reglerne

Af lov om færgefart § 2, stk. 1 og 2, fremgår følgende:

"§ 2. Staten og kommuner kan drive færgeruter med henblik på at sikre en effektiv opfyldelse af samfundets behov for drift af færgeruter uden at foretage udbud.

Stk. 2. Staten og vedkommende kommunalbestyrelse kan i overensstemmelse med cabotagesejladsforordningen indgå kontrakt om forpligtelser til offentlig tjeneste, herunder om betaling for varetagelsen af samfundets behov for driften af en færgerute, til, fra eller mellem øer eller mellem kyststrækninger, når befording ad land vil indebære en åbenbart uforholdsmæssig omvej."

Af de specielle bemærkninger til § 1 i forslag til lov om ændring af lov om færgefart nr. 130, fremsat den 27. marts 2008, fremgår det, at § 2, stk. 1, svarer til den tidligere § 2, stk. 1, i lov om færgefart af 2. juni 1999.

Af de specielle bemærkninger til § 2 i forslag til lov om færgefart nr. 184, fremsat den 11. februar 1999, fremgår bl.a. følgende:

"Bestemmelsen i stk. 1 giver staten, amtskommuner og kommuner hjemmel til selv at forestå færgedrift, når der foreligger en samfundsmæssig interesse heri.

[...]

For så vidt angår amtskommuner og kommuner bemærkes, at disse hidtil efter de såkaldte kommunalfuldmagtsregler under visse forudsætninger har kunnet varetage færgedrift. Amtskommuner og kommuner kan således efter de nævnte regler etablere og drive kollektive færgetrafikforbindelser, når kommunen eller amtskommunen har en særlig interesse i at opretholde en sådan forbindelse for derved at sikre de kollektive trafikforbindelser i eller til og fra kommunen eller amtskommunen.

[...]

Endvidere lovfæstes den mulighed, som amtskommunerne og kommunerne hidtil har haft for efter de såkaldte kommunalfuldmagtsregler at yde andre betaling for færgedrift. Der er ikke i øvrigt tilsigtet nogen ændring af retstilstanden.

[...]

Bestemmelsen giver mulighed for, at vedkommende myndighed – i stedet for at drive færgeruten i eget regi – kan yde betaling for, at en operatør som modydelse påtager sig forpligtelser om de ovennævnte forhold. Bestemmelsen bygger på en sondring mellem en myndigheds indgåelse af en aftale om betaling for en operatørs levering af en modydelse og en myndigheds ensidige drifts- eller anlægsstøtte.

Det er derfor med lovforslaget tilsigtet at udelukke, at en myndigheds økonomiske engagement i forhold til en færgeoperatør består i andet end betaling af markedsprisen til operatøren for operatørens varetagelse af de nævnte hensyn på vegne af vedkommende myndighed, [...] En myndighed kan derfor ikke yde drifts- eller anlægsstøtte - hverken i form af tilskud, garantistillelse, el. lign. - til en operatør, som forestår færgedrift, idet sådan ensidig offentlig støtte ikke kan anses for betaling i henhold til lovforslagets § 2, stk. 2, for varetagelse af den offentlige interesse i drift af en færgerute.

Det vil således ikke være muligt, f.eks. for en kommune at yde støtte til dækning af et færgeselskabs driftsunderskud. Det gælder, uanset om det i færgeselskabets vedtægter er angivet, eller det på anden måde er forudsat, at færgeselskabet har til formål at drive færgefart på en rute, som kommunen har en interesse i bliver betjent. Tilsvarende vil en offentlig myndighed f.eks. ikke kunne påtage sig garantiforpligtelser for et sådant færgeselskabs anskaffelse eller ombygning af en færge.”

Af Kommunernes opgaver – Kommunalfuldmagten mv., Karsten Revsbech, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. udgave 2015, side 393 fremgår følgende:

”På baggrund af disse forarbejder og på baggrund af, at loven ikke indeholder hjemmel for kommunal støtte til virksomheder, der

udfører færgedrift, må det anses for udelukket, at en kommune giver tilskud, stiller garanti el. lign. for private virksomheders færgedrift. Loven har således indskrænket kommunernes muligheder til to alternativer: Enten må kommunen selv drive færgeruten eller den må betale private operatører for at udføre opgaven (hvilket antager karakter af køb af en ydelse)."

Sådan vurderer vi sagen

Ankestyrelsen vurderer, at Ærø Kommune ikke lovligt kan yde støtte til ÆrøXpressen A/S.

Vi lægger vægt på, at lov om færgefart alene giver mulighed for at kommuner enten selv kan drive en færgerute eller betale private operatører for at udføre opgaven. Det fremgår desuden af lovens forarbejder, at kommuner ikke kan yde støtte til virksomheder, der forestår færgedrift.

Ankestyrelsen vurderer derfor, at Ærø Kommune ikke lovligt kan yde tilskud til, at ÆrøXpressen A/S nedsætter priserne for cykler, campingvogne og rejsende med ø-kort. Kommunen kan heller ikke lovligt kompensere ÆrøXpressen A/S for indtægtstab.

Dette gælder også, hvis Ærø Kommune tilfører midler til det af kommunen ejede færageselskab fra en pulje, der er afsat til at promovere hele Ærø.

Vi offentliggør denne udtalelse på www.ast.dk i anonymiseret form.

Ankestyrelsens kompetence som tilsynsmyndighed

Ankestyrelsen fører tilsyn med, at kommunerne overholder den lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder. Det står i § 48, stk. 1, i kommunestyrelsesloven.

Ankestyrelsen kan udtale sig om lovligheden af kommunale dispositioner eller undladelser. Det står i § 50 i kommunestyrelsesloven.

Ankestyrelsen kan også afgive en vejledende udtalelse om lovligheden af en påtænkt kommunal disposition.

Venlig hilsen

Signe Madsen

Kopi er sendt til:

ÆrøXpressen A/S

Vi har anvendt:

Lovbekendtgørelse om kommunernes styrelse (kommunestyrelsesloven)
nr. 47 af 15. januar 2019

Lovbekendtgørelse om færgefart (færgefartsloven) nr. 915 af 27. august
2008

Lov om færgefart nr. 398 af 2. juni 1999